

15.12.2016

Kilpailu- ja kuluttajaviraston toiminta- ja taloussuunnitelma vuosille 2018–2021

1. Toiminta-ajatus ja visio

Kilpailu- ja kuluttajavirasto turvaa toimivan taloudellisen kilpailun ja kuluttajansuojan.

Taloudellisen kilpailun ja kuluttajansuojan turvaaminen ylläpitävät markkinajärjestystä, johon kuluttajat luottavat ja joka luo edellytyksiä taloudelliselle kasvuille. Kilpailu- ja kuluttajavirasto on arvostettu, uskottava ja tärkeäksi koettu asiantuntija, vaikuttaja ja yhteistyökumppani - myös kansainvälisesti.

2. Toimintaympäristön muutokset

Kilpailu- ja kuluttajaviraston toimintaan ja resursseihin vaikuttavat:

- Talouden lähiajan perustekijät: pitkään jatkuneen matalasuhdanteen jälkeen orastavaa talouskasvua ja optimismia; teollisuuden uudet tilauksen kääntyneet kasvuun, yritysten voittoaste ja investointiaste ovat kasvussa ja kuluttajien luottamus sekä Suomen taloustilanteeseen, että oman talouden kehitykseen ovat hyvällä tasolla. Vaikka kuluttajien käytettävissä olevat tulot laskevat, niin kotitalouksien investointiaste kasvaa säästämisasteen kustannuksella.
- Maksuhäiriömerkintöjä saaneiden kuluttajien määrän nousu ennätyslukemiin, kuluttajien ylivelkaantumisriskin kasvaminen ja velallisen oikeudelliseen asemaan liittyvien kysymysten tärkeys.
- Kuluttajien ja yritysten toimintaympäristön digitalisoituminen ja siihen liittyvät haasteet, mm. vaikeus tunnistaa erilaisiin tarjolla oleviin vaihtoehtoihin liittyviä toimintamekanismeja ja niiden vaikutuksia kuluttajan oikeudelliseen asemaan ja talouteen.
- Laajat lainsäädäntöhankkeet, kuten hankintalaki, liikennekaari, sote, EU:n ns. geoblokkausasetus sekä valmismatkadirektiivin, maksupalveludirektiivin ja kuluttajansuojalainsäädännön valvontajärjestelmää koskevan CPC-asetuksen uudistukset vaikuttavat merkittävästi viraston ja kuluttaja-asiamiehen toimintaan.
- Digitalisaatioon perustuva liiketoiminta lisää osaamisvaatimuksia kummallakin vastuualueella.

Kapasiteetin vajaakäyttö ja markkinoiden heikko kasvu lisäävät kannusteita ajaa kilpailijoita pois markkinoilta normaalista suoritekilpailusta poikkeavin tavoin ja rakentaa keinotekoisia esteitä alalle pyrkiville yrityksille. Taloustilanne saattaa kannustaa erityisesti oligopolistisilla markkinoilla yrityksiä yhdenmukaistamaan kilpailustrategioitaan. Kriisiytyvillä toimialoilla saattaa ilmaantua kriisikartellipyrkimyksiä, monopolistisia yrityskauppoja sekä ad hoc –tyyppisiä tukijärjestelyjä, jotka hidastavat talouden toipumista ja syrjivät tuen ulkopuolelle jääviä yrityksiä.

Yrityksillä on matalasuhdanteessa vahvoja kannusteita kehittää menettelytapoja, joilla kuluttajien sidoksia vahvistetaan sopimusehtojen, aggressiivisen mainonnan, vaihtokustannusten nostamisen tai huijaavien menettelytapojen kautta. Kuluttajia saatetaan sitouttaa määräaikaisten sopimuksilla tai laajemmilla palvelukokonaisuuksilla, jotka sulkevat osamarkkinat kilpailulta. Kuluttaja-asiamiehen puutteelliset toimivaltuudet rajoittavat ongelmiin puuttumista.

Monituottajamallin omaksuminen julkisissa sosiaali- ja terveyspalveluissa lisää markkinamekanismin soveltamista ja kilpailua taloudessa.

15.12.2016

3. Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden ja toiminnan tuloksellisuuden linjaukset

Kilpailu- ja kuluttajavirasto edistää markkinoiden toimivuutta. Tavoitteena on terveen ja toimivan kilpailun turvaaminen ja talouden tehokkuuden lisääminen sekä yksityisessä että julkisessa toiminnassa sekä se, että yritykset toimivat vastuullisesti ja että kuluttajat voivat luottaa markkinoiden toimivuuteen ja häiriötilanteiden nopeaan selvittämiseen. Virasto hoitaa myös kuluttaja-asiamiehelle kuuluvat valvontatehtävät. Lisäksi virasto vaikuttaa yleisesti kilpailun toimivuuteen ja kuluttajien asemaan ja hoitaa sille kuuluvat kansainväliset tehtävät.

Virasto luo edellytyksiä talouskasvulle sekä uudelle ja terveelle yritystoiminnalle. Taloudellinen kilpailu ohjaa talouden uudistumista ja luo kannusteita innovointiin ja investointeihin. Kuluttajien luottamus toimintaympäristöön ja toimijoihin markkinoilla luovat edellytyksiä yksityisen kysynnän kasvuksi. Kilpailu- ja kuluttajapolitiikan toimin, yhdessä muiden viranomaisten kanssa, torjutaan harmaata taloutta.

Viraston toiminnan suuntaamisessa otetaan huomioon hallitusohjelma ja sen kärkihankkeet (KH) sekä työ- ja elinkeinoministeriön kasvun agenda.

Kilpailukyvyyn vahvistaminen elinkeinoelämän ja yrittäjyyden edellytyksiä parantamalla (KIKY, KH 1)

Virasto edistää lakisääteisten ja rakenteellisten kilpailun esteiden purkamista. Osallistutaan kilpailulainsäädännön tarkistamistyöhön.

Digitalisoidaan julkiset palvelut (DIGI, KH1)

Virasto kehittää kuluttajaneuvontapalveluja digitalisaatiota hyödyntäen yhteistyössä maistraatin ja kuluttajariitalautakunnan (VM:n ja OM:n hallinnonalojen kanssa) kohti keskitettyä yhden luukun palvelumallia, jossa tavoitteena on saumaton palvelukokemus ja asiakasvirtojen tehokas ohjaaminen oikeaan paikkaan. Palvelut liitetään osaksi KAPA-lain mukaisia kansalaisen ja yrityksen palvelunäkymiä.

Virasto edistää tietojen yhteiskäyttöisyyttä ja hyödyntämistä sekä sähköisten ja digitalisoitujen neuvontakanavien käyttöä.

Rakennetaan digitaalisen liiketoiminnan kasvuympäristö (DIGI, KH2)

Kilpailu- ja kuluttajavirasto tarjoaa asiantuntemustaan eri kärkihankkeiden ja niihin liittyvien kokeilujen käyttöön. Kun kilpailu- ja kuluttajansuojanäkökohtat otetaan huomioon uusien liiketoimintamallien suunnitteluvaiheessa, ne vauhdittavat niiden onnistumista. Jos kilpailu- ja kuluttajansuojanäkökulmat otetaan huomioon vasta käyttöönottovaiheessa, niistä voi muodostua esteitä. Kilpailunrajoitusten valvontaa suunnataan digitalisaation esteisiin.

Sujuvoitetaan säädöksiä (DIGI, KH3)

Virasto edistää säädösten sujuvoittamista ja tarkoituksettomien normien purkua, mutta pyrkii vaikuttamaan siten, ettei sääntelyuudistuksessa sivuuteta olennaisia kilpailun toimivuuden ja kuluttajansuojan periaatteita. Kilpailu- ja kuluttajavirastolla voi olla selkeä rooli sen varmistami-

15.12.2016

nessa, että liiketoiminnan ja arvoketjujen uudistamista ei vaaranneta tarpeettomilla sääntelyesteillä.

Parannetaan johtamista ja toimeenpanoa (DIGI, KH5)

Johtamisen ja toimeenpanon parantamisessa tukeudutaan Kilpailu- ja kuluttajavirastosta tehdyn evaluoinnin (1/2016), työ- ja elinkeinoministeriön tilinpäätöskannanoton (6/2016) sekä henkilöstön työtyytyväisyyskyselyn havaintoihin:

- Panostetaan henkisten voimavarojen hallintaan ja kehittämiseen, johtamiseen ja työtyytyväisyyteen.
- Vastataan esiin nousseisiin tarpeisiin avoimuuden ja läpinäkyvyyden lisäämisestä.
- Vahvistetaan viraston yhteistä toimintakulttuuria ja lisätään yhteistyötä kuluttaja- ja kilpailuvastuualueiden välillä.
- Parannetaan tietojohtamisella viraston tuloksellisuutta.

Kilpailu- ja kuluttajaviraston pitkän aikavälin tavoitteena on nostaa markkinailmiöt monipuolisen analysoinnin ja kannanottojen keskiöön sekä vahvistaa kuluttaja-asiamiehen roolia keinovalikoiman suunnitelmallisella käytöllä ja mahdollisten uusien toimivaltuuksien vakiinnuttamisella

Kotimarkkinoiden kilpailullisuuden parantaminen on keskeisessä roolissa talouden kasvussa, sillä sen avulla voidaan kasvattaa vientiä ja osaltaan pyrkiä ratkaisemaan kestävyysvajeongelmaa.

Toiminnan tuloksellisuutta koskevat yleiset toimintalinjaukset

Tuloksellisuutta parannetaan suuntaamalla toimintaa terveitä ja toimivia markkinoita haittaaviin ilmiöihin. Toiminnan suuntaamista tuetaan tutkimustoiminnalla. Kilpailunrajoitusten valvontaa ja kilpailun edistämistä suunnataan erityisesti ilmiöihin, jotka rasittavat talouden kasvua ja muuntautumiskykyä. Toiminnassa priorisoidaan kartellien torjuntaa ja puututaan kuluttajien kannalta haitallisimpiin rajoituksiin. Kuluttajaoikeudellista valvontaa, informaatiota ja vaikuttamista kohdennetaan EU:n kuluttajamarkkinoiden tulostaulun ja kuluttajahallinnon tietopankin kautta saatavan kuluttajapalautteen perusteella toimialoille, joilla esiintyy eniten puutteita markkinoiden toimivuudessa.

Oikea-aikaiset ja tarkoituksenmukaiset valvontatoimenpiteet ja tuomioistuinkäsittely lisäävät valvonnan uskottavuutta ja toiminnan ennaltaehkäisevää vaikutusta. Kilpailun turvaamisessa asiat asetetaan tärkeysjärjestykseen ja vähämerkityksellisiä asioita ei oteta yksityiskohtaiseen käsittelyyn. Priorisointivaltuuksia käytetään tehokkaasti. Selvitysvaiheen menettelyt ovat ajanmukaiset ja täyttävät hyvän hallintotavan vaatimukset. Sisäinen menettely perustuu julkiseen käsittelyvaihekaavioon. Huolehditaan, että kaikki asianosaiset ovat tietoisia asiansa etenemisestä. Toiminnan tuottavuudesta ja tuloksellisuudesta huolehditaan systematisoimalla asioiden käsittelyä.

Toimintaa suunnataan erityisesti taloudellisesta tilanteesta johtuviin kilpailunrajoituksiin ja pyrkimykseen sitoa kuluttajia vanhoihin asiakassuhteisiin.

15.12.2016

Henkilöstön osaaminen ja työhyvinvointi

Asiantuntijaorganisaatiossa henkilöstön osaaminen ja työhyvinvointi ovat tärkeitä tuloksellisen toiminnan mahdollistajia. Tavoitteena on, että Kilpailu- ja kuluttajavirasto on hyvä työpaikka, jossa työtyytyväisyys on korkealla tasolla ja henkilöstön osaaminen on korkeaa kansainvälistä tasoa. Lisäksi tavoitellaan toimintakulttuuria, jossa viraston vaikuttavuus on korkealla tasolla ja sen virkamiehillä on edellytykset parhaimpaan suoritukseensa. KKV:n tehtävien osaamisvaateisiin vastataan kehittämällä henkilöstön osaamista pitkäjänteisesti ja suunnitelmallisesti.

Mahdolliset muutokset ja uudet tehtävät

- Hankintalain mukaiset uudet valvontatehtävät alkavat vuoden 2017 aikana. Suoritetaan tarvittavat rekrytoinnit ja käynnistetään valvonta heti lain voimaantulua. Valvonta suunnataan tehokkaasti ja vakiinnutetaan vuosien 2017-2018 aikana.
- Maakuntauudistuksen projektiryhmä on puoltanut 4.10.2016 aluehallintovirastojen kilpailu- ja kuluttajatehtävien keskittämistä Kilpailu- ja kuluttajavirastoon. Perustelujen mukaan tehtävien keskittäminen vahvistaa Kilpailu- ja kuluttajaviraston päätehtävää markkinoiden toimivuuden edistäjänä. Keskittäminen myös edistää selkeää virastorakennetta ja henkilöstön osaamisen kehittämistä. Keskittämisen jälkeenkin henkilöstö voi jatkaa työskentelyään nykyisillä sijaintipaikkakunnilla erilaisin etätyö- ja työtilajärjestelyin.
- Virastolle saattaa kauden loppupuolella tulla SOTE-uudistukseen liittyviä tehtäviä.

4. TTS -kauden merkittävät kehittämishankkeet

Digitalisaatiokehitys siirtää yritysten toimintaa, markkinapaikkoja ja kuluttajien toimintaympäristöä yhä enemmän verkkoon. Samalla kaupankäyntiin tulee uudenlaisia digitaalisia toimintatapoja. TTS-suunnittelukaudella syvennetään osaamista ja kehitetään IT-forensic -menetelmiä, joita tarvitaan verkkovalvonnassa ja -tutkinnassa sekä kilpailuvalvonnassa, kuluttaja-asiamiehen valvonnassa että Euroopan kuluttajakeskuksen toiminnassa.

Kilpailu- ja kuluttajaviraston tuottamien ja ohjaamien asiointipalvelujen integrointia kansalliseen palveluarkkitehtuuriin jatketaan TTS-suunnittelukaudella.

Kilpailu- ja kuluttajaviraston henkilöstöstrategia otetaan käyttöön vuoden 2017 alusta. Sekä henkilöstöstrategia että siinä päätetyt kehittämistoimenpiteet ulottuvat TTS-suunnittelukaudelle.

15.12.2016

5. Määrärahat 2018-2021

5.1. Kilpailu- ja kuluttajaviraston toimintamenot 32.40.01

ARVIOLASKELMA					
32.40.01 Kilpailu- ja kuluttajaviraston toimintamenot (nettob) (S 2 v) (luvut 1000 euroa)	2016 arvio	2018	2019	2020	2021
Henkilöstökulut	7 900	8 500	8 500	8 500	8 500
Toimitilavuokratulot	876	900	900	900	900
Palveluiden ostokulut ¹	1 100	1 300	1 250	1 250	1 250
Muut kulut	350	400	400	400	400
Investointimenot	60	75	75	75	75
Bruttomenot	10 286	11 175	11 125	11 125	11 125
Maksullisen toiminnan tulot	465	465	465	465	465
Muut tulot (ml. EU-rahoitus)	160	160	160	160	160
Bruttotulot	625	625	625	625	625
Nettomenot	9 661	10 550	10 500	10 500	10 500
Arvio henkilötöyövuosista	126	135	135	135	135

Yllä oleva toimintamenojen laskelma ei ole tarkka kehysten mukainen peruslaskelma vaan arviolaskelma, jossa on huomioitu viimeisin kehyspäättös sekä pyritty huomioimaan sen jälkeen tehtyjen päätösten vaikutukset, joista keskeisimmät ovat kilpailukyky sopimus ja virastolle tulevat uudet hankintojen valvonnan tehtävät ja kyseisiin tehtäviin vuoden 2017 talousarvion valmistelussa esillä ollut lisärahoitus. Sen sijaan laskelmassa ei ole huomioituna ja ennakoituna valmisteilla olevaa aluehallintovirastouudistusta (LUOVA) sekä tästä mahdollisesti aiheutuvia vaikutuksia Kilpailu- ja kuluttajaviraston tehtäviin ja resursseihin.

Merkittävimpien menoerien osalta on huomionarvoista, että Kilpailu- ja kuluttajaviraston toimitilojen vuokrasopimus antaa 31.10.2018 lähtien mahdollisuuden muutoksiin toimitilajärjestelyissä. Mikäli uuteen toimitilaratkaisuun ryhdytään, niin toteutuksessa huomioidaan valtion toimitilastrategia². Lisäksi on huomioitava ainakin kaksi asiaa: 1/2014 toteutetun toimitilaratkaisun muutostöistä aiheutuneet kustannukset tulevat täysimääräisesti katetuksi vasta 12/2020. Toimitilojen muutostöiden kustannuksia lyhennetään kuukausittain osana vuokraa. 31.10.2018 muutostöiden kustannuksia on lyhentämättä noin 164 000 euroa. Toiseksi toimitilahanke on investoinnin luonteinen, josta aiheutuu aina kertaluonteisia lisäkustannuksia.

Taloussuunnittelun luotettavuuteen ja sen vaikeuteen vaikuttaa useampi seikka. Näistä mainittakoon digitalisaatio, joka voi aiheuttaa toiminnalle sellaisia kehittämistarpeita, joita ei ole vielä tunnistettu. Toisaalta digitalisoinnin ja robotiikan avulla kulurakenteeseen voidaan saada myös kevennystä mm. palvelukeskussmaksujen osalta. Lisäksi kilpailukyky sopimuksessa väliaikaisiksi sovittujen asioiden jatkolla on vaikutusta menorakenteeseen.

¹ Mukaan lukien muut vuokratulot kuin toimitilavuokrat

² [VN periaatepäätös VM/2544/00.00.02/2014](#)

15.12.2016

5.2. Korvaus talous- ja velkaneuvonnan järjestämisestä 32.40.31

On todennäköistä, että talous- ja velkaneuvonnan järjestäminen organisoidaan uudelleen maakunta-uudistuksen yhteydessä. Vaihtoehtoina on esitetty, että palvelu siirretään oikeusaputoimistojen tehtäväksi tai maakuntien järjestettäväksi. Asiaa koskevat poliittiset linjaukset tehtäneen syksyn 2016 aikana.